"धृत्वाङ्गे कवचं निबध्य शरधिं कृत्वा पुरो माधवं
कामः केरवबान्धवोदयधिया धुन्वन् धनुर्धावती ॥")

शरपुङ्खा, स्त्री पुं, (शरस्य पुङ्खेव आकृतिर्यस्याः।) नीलोहृक्षाकृतिहृक्षविशेषः। शरफोका इति हिन्दीभाषा। तत्पर्य्यायः। काण्डपुङ्खा २ बाणपुङ्खा ३ इषुपुङ्खिका ४ शायकपुङ्खा ५ इषुपुङ्खा ६। तस्या गुणाः। कटुत्वम्। उष्णत्वम्। कृमिवातरुजापहत्वम्। श्वेताया गुणाव्यत्वञ्च। इति राजनिर्घण्टः॥ अपि च।

"शरपुङ्खो यकृत्प्लीहगुल्मव्रणविषापहः।
तिक्तः कषायः कासास्रज्वरश्वासहरो लघुः॥"
इति भावप्रकाशः॥

बाणस्य पक्षे, पुं॥ (क्ली, यन्त्रविशेषः। यथा, सुश्रुते। १। ७। "तेषां गण्डूपदशरपुङ्खसर्पफणवडिशमुखे द्वे द्वे एषणव्यूहनचालनाहरणार्थमुदिश्येते॥")

शर(ल)भः, पुं, (शृणाति हिनस्तीति। शॄ हिंसायाम्+"कृशृशलिकलिगर्दिभ्योऽभच्।" उणा० ३। १२२। इति अभच्।) मृगेन्द्रविशेषः। इत्यमरः॥ तत्पर्य्यायः। महामृगः २ महास्कन्धी ३ महामनाः ४ अष्टपादः ५ महासिंहः ६ मनस्वी ७ पर्व्वताश्रयः ८। इति राजनिर्घण्टः॥ अस्य लक्षणं यथा,—

"अष्टपादूर्द्धनयन ऊर्द्धपादचतुष्टयः।
तं सिंहं हन्तुमागच्छन्मुनेस्तस्य निवेशनम्॥"
इति महाभारतम्। १२।११७। १२॥

करभः। (यथा, ऋतुसंहारे। १। २३।

"भ्रमति गवयूथः सर्व्वतस्तोयमिच्छन्
शरभकुलमजिह्मं प्रोद्धरत्यम्बु कूपात्॥")

वानरविशेषः। इति मेदिनी॥ उष्ट्रः। इति जटाधरः॥ (विष्णुः। यथा, महाभारते। १३। १४८। ५२।

"अतुलः शरभो भीमः समयज्ञो हविर्हरिः॥"

दनुपुत्रविशेषः। यथा, तत्रैव। १। ६५। २६।

"शरभः शलभश्चैव सूर्य्याचन्द्रमसौ तथा।
एते ख्याता दनोर्व्वंशे दानवाः परिकीर्त्तिताः॥"

नागविशेषः। यथा, तत्रैव। १। ५७। ११।

"विहङ्गः शरभो मेदः प्रमोदः संहतापनः॥")

शरभूः, पुं, (शरे शरवणे भूरुत्पत्तिर्यस्य।) कार्त्तिकेयः। इति हेमचन्द्रः॥

शरमयं, त्रि, (शरस्य विकारोऽवयवो वा। शर+"नित्यं हृद्दशरादिभ्यः।" ४। ३। १४४। इति मयट्।) शरनिर्म्मितम्। यथा,—

"शरमयवर्हिषा कुशमयवर्हिर्व्वाधयत्।" इति स्मृतिः॥

शरमल्लः, पुं, (शरे शरवणे मल्ल इव।) पक्षिविशेषः। इति शब्दचन्द्रिका॥ गोशालिक इति भाषा (शरे बाणनिक्षेपादौ मल्लः।) बाणयोद्धा च॥

शरयुः, } स्त्री, नदीविशेषः। इति त्रिरूपकोषः॥ दन्त्यसादिरयं शब्दः। इति
शरयूः, } बहुसम्मतः॥

शरलः, त्रि, विगीतः। स्वच्छहृदयः। वृक्षविशेषे पुं। इति सारस्वताभिधानम्॥ दन्त्यसादिरप्ययमिति बहुसम्मतः॥

शरलकं, क्ली, जलम्। इति शब्दचन्द्रिका॥

शरवणोद्भवः, पुं, (शरवणे उद्भवो यस्य।) कार्त्तिकेयः। इति केचित्॥ (यथा, महाभारते। ३। २३१। ८।

"खचारी ब्रह्मचारी च शूरः शरवणोद्भवः॥")

शरवाणिः, पुं, शरमुखम्। पदातिः। शरजीवी। इति हेमचन्द्रः॥

शरव्यं, क्ली, (शरवे हिंसायै बाणशिक्षायै वा साधु। शरु+"उगवादिभ्यो यत्॥" ५।१।२। इति यत्। यद्वा, शरान् व्यथति। व्ये+डः।) लक्ष्यम्। इत्यमरः॥ (यथा, माघे। ७। २४।

"विदधाति जनतामनःशरव्यव्यधपटुमन्मथचापनादशङ्काम्॥")

शराघातः, पुं, (शरस्याघातः।) बाणाघातः। तत्पर्य्यायः। प्रचलाकः २। इति जटाधरः॥

शराटिः, स्त्री, (शरं जलं अटति प्राप्नोतीति। अट्+इन्।) शरालिपक्षी। इति शब्दरत्नावली॥

शराड़िः, स्त्री, शरालिपक्षी। इति शब्दरत्नावली॥

शरातिः, स्त्री, (शरं जलमततीति। अत+इन्।) शरालिपक्षी। इत्यमरटीकायां रामाश्रमः॥

शराभ्यासः, पुं, (शराणामभ्यासः।) बाणशिक्षा। तत्पर्य्यायः। उपासनम् २। इत्यमरः॥ विकर्षणम् ३ खरली ४ शस्त्राभ्यासः ५। इति शब्दरत्नावली॥

शरारिः, पुं, (शरं जलं ऋच्छतीति। ऋगतौ+"अच इः।" इति इः।) शरालिपक्षी। तत्पर्य्यायः। आटिः २ आड़िः ३। इत्यमरः॥ आड़ी ४ शराड़ी ५ आड़िका ६ शरालो ७ शरालिः ८ शराटिः ९ शरालिका १०। इति शब्दरत्नावली॥ (यथा, ऋतुसंहारे। ४। ८।

"प्रफुल्लनीलोत्पलशोभितानि
शरारिकादम्बविघट्टितानि।
प्रसन्नतोयानि सशैवलानि
सरांसि चेतांसि हरन्ति यूनाम्॥")

अस्य गुणाः। पवनापहत्वम्। स्निग्धत्वम्। सृष्टमलत्वम्। हृद्यत्वम्। वातरक्तहरत्वम्। हिमत्वञ्च। इति राजवल्लभः॥ अपि च।

"हंससारसकाचाक्षवककौञ्चशरारिकाः।
नन्दीमुखीसकादम्बाः बलाकाद्याः प्लवाः स्मृताः॥
प्लवाः पित्तहराः स्निग्धा मधुरा गुरवो हिमाः।
वातश्लेष्मप्रदाश्चापि बलशुक्रकराः सराः॥"
इति भावप्रकाशः॥

शरारुः, त्रि, (शृणातीति। शॄ+"शॄवन्द्योरारुः।" ३।२।१७३। इति आरुः।) हिंस्रः इत्यमरः॥

शरारोपः, पुं, (शरस्यारोपो यस्मिन्।) धनुः। इति जटाधरः॥

शरालिः, स्त्री, शरारिपक्षी। इति शब्दरत्नावली॥

शरालिका, स्त्री, शरारिपक्षी। इति शब्दरत्नावली॥

शराली, स्त्री, शरारिपक्षी। इति शब्दरत्नावली॥

शरावः, पुं क्ली, (शरं जलं अवति रक्षतीति। अव रक्षणे+अण्।) मृत्पात्रविशेषः। शरा इति भाषा। तत्पर्य्यायः। वर्द्धमानकः २। इत्यमरः॥ मात्तिकः ३ सरावः ४ शालाजिरम् ५ पार्थिवम् ६ मृत्कांस्यम् ७। इति शब्दरत्नावली॥ (यथा, आर्य्यासप्तशत्याम्। १२६।

"उदितेऽपि तुहिनगहने गगनप्रान्ते न दीप्यते तपनः।
कठिनहृतपूरपूर्णे शरावशिरसि प्रदीप इव॥")

कुड़वद्वयपरिमाणम्। तत्तु चतुःषष्टितोलकात्मकम्। सेर इति भाषा। तत्पर्य्यायः। मानिका २। इति शब्दमाला वैद्यकपरिभाषा च॥

शरावती, स्त्री, (शरास्तृणविशेषाः सन्त्यस्यामिति। शर+मतुप्। "शराटीनाच्च।" ६। ३। १२०। इति दीर्घः।) नदीविशेषः। इत्यमरः॥ (यथा, महाभारते। ६। ८। २०।

"शरावतीं पयोष्णीञ्च वेणां भीमरथीमपि॥"

लवस्य राजधानी। यथा, रघुः। १५। ९७।

"स निवेश्य कुशावत्यां रिपुनागाङ्कुशं कुशम्।
शरावत्यां सतां सूत्रैः जनितास्थुलवं लवम्॥")

शरावार्द्धं, क्ली, (शरावस्य अर्द्धम्।) कुड़वपरिमाणम्। तत्तु द्वात्रिंशत्तोलकात्मकम्। आधसेर इति भाषा। इति वैद्यकपरिभाषा॥

शराश्रयः, पुं, (शराणामाश्रयः।) तूणः। इति हेमचन्द्रः॥

शरासनं, क्ली, (शरा अस्यन्ते क्षिप्यन्तेऽनेनेति। अस+करणे ल्युट्।) धनुः। इत्यमरः॥ (यथा, रघुः ३। ५२।

"स एवमुक्त्वा मघवन्तमुन्मुखः
करिष्यमाणः सशरं शरासनम्॥"

पुं, धृतराष्ट्रपुत्राणामन्यतमः। यथा, महाभारते। १। ११७। ४।

"चित्रोपचित्रौ चित्राक्षशरुचित्रः शरासनः॥")

शरास्यं, क्ली, (शरा अस्यन्तेऽनेनेति। अस+ण्यत्।) धनुः। यथा,—

"चिच्छेद तस्य तान् बाणान् शरास्यञ्च महामुने।
युयुधातेऽतिसंरब्धौ परस्परवधैषिणौ॥"